

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-01-25
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 3819-17

PARTER

Klagande

Orsa kommun
Box 23
794 21 Orsa

Motpart

Länsstyrelsen i Dalarnas län
791 84 Falun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Dalarnas läns beslut den 8 juni 2017 i ärende nr 567-12785-2016, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande enligt lagen om allmänna vattentjänster

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver det överklagade beslutet.

Dok.Id 527361

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Dalarnas län förelade genom beslut den 8 juni 2017 Orsa kommun att

- senast den 1 september 2018 besluta om verksamhetsområde för de södra byarna inom vilket en allmän dricks- och spillvattenanläggning ska ordnas och där fastigheterna inom ett markerat område (bilaga 1 till länsstyrelsens beslut) minst ska ingå,
- senast den 31 december 2022 ordna allmän dricks- och spillvattenanläggning för ovan bestämda verksamhetsområde.

Orsa kommun har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Orsa kommun har i första hand yrkat att länsstyrelsens beslut ska upphävas. I andra hand har yrkats att beslutet ska ändras på det sättet att verksamhetsområdet i stället bestäms enligt bilaga 2 till denna dom samt att tiden för ordnandet av allmän va-anläggning bestäms till den 1 september 2028 (tio år efter beslut om verksamhetsområde).

Orsa kommun har anfört i huvudsak följande.

Kommunfullmäktige i Orsa kommun beslutade om kommunal va-plan den 26 september 2016. I planen angavs vissa bedömningsgrunder för vilka områden som hade stort behov av vatten- och avloppsförsörjning i ett större sammanhang. Orsa södra bedömdes utifrån dessa grunder ha störst behov av att ordna vatten- och avloppsförsörjning. Under den första planperioden, 2017-2020, var delar av södra Orsa (Holen, Vångsgärde, Lisselhed och Lunden) det mest prioriterade området att utreda förutsättningarna för att ordna en långsiktigt hållbar va-försörjning. Området kan uppfylla kriterier för kommunal utbyggnadsskyldighet men kommunen vill klarlägga förutsättningarna för detta innan ställningstagande görs, senast vid nästa revidering av va-planen som avses ske under år 2020. I planen angavs motiven för detta ställningstagande, bl.a. att kommunen ville ge Sörmedsjöns vattenförening

möjlighet att utreda och bedöma sina långsiktiga möjligheter att säkerställa kvalitet och kvantitet i området, att skapa en dialog med berörda fastighetsägare, att en stor del av Orsas va-försörjning sker via enskilda lösningar vilket gör att frågan om alternativ är principiellt viktig inför framtida ställningstaganden samt att kommunen under år 2017 avser att färdigställa översiktsplan där särskilt södra Orsa förmodas anges som ett utvecklingsstråk. Med utgångspunkt från arbetet avser kommunen att fortsätta sitt planarbete med att säkerställa va-försörjningen i Orsa. I va-planen angavs specifika åtgärder med avseende på allmän utbyggnad, motiv för dessa samt konsekvenser av åtgärderna.

Under processen med framtagande av va-planen genomfördes sammanlagt tre större möten för boende i södra Orsa och motståndet mot allmänt va var betydande. I samband med framtagandet av planen inkom en skrivelse till kommunen med ca 800 underskrifter från berört område som angav att de inte ville ha allmänt va. Inga synpunkter inkom på det motsatta, att de ville ha detta. Med utgångspunkt bl.a. från detta beslutade kommunen att under år 2017-2020 utreda förutsättningar för en långsiktig hållbar lösning för vatten och avlopp i området. Kommunen anser att detta arbete bör genomföras innan ställningstagande om val av lösning görs.

När det gäller länsstyrelsens beslut har kommunen bl.a. följande invändningar.

Länsstyrelsen anger att miljönämnden har inventerat och bedrivit tillsyn i området och skaffat sig en helhetsbild över området. Vidare anges att inventeringen visar att en stor del av anläggningarna behöver förnyas. Kommunen anser att länsstyrelsens slutsatser om miljönämndens underlag är för långtgående för att motivera föreläggandet. Den inventering som det refereras till är inte tillräcklig för att göra denna bedömning. Systematisk inventering i den bemärkelsen att inspektör eller annan sakkunnig har varit på plats för att bedöma de faktiska förhållandena och anläggningarnas status är inte genomförd i området. Det kan finnas ett större antal fastighetsägare som själva har moderniserat sin avloppslösning och för dessa kan beslut om allmän va-lösning medföra dubbla kostnader. I va-planen avsågs de

verkliga förutsättningarna och alternativ till lösningar utredas i dialog med fastighetsägare i området.

Problem med att det i vissa samfällda diken luktar avlopp under delar av året löses bäst genom att miljönämnden genomför tillsyn av de fastighetsägare och avlopp som belastar diket och med föreläggande om åtgärdande.

Det är inte säkerställt att enskilda lösningar i området inte är tekniskt eller ekonomiskt möjliga ur ett långsiktigt perspektiv. Tilläggas kan att regeringen den 11 maj 2017 har tillsatt en utredning om kommuners skyldighet att ordna vattentjänster enligt 6 § lagen om allmänna vattentjänster. En utgångspunkt är att det ska vara enkelt för den enskilda fastighetsägaren att göra rätt genom korrekt tillgänglig information om lämplig va-lösning utifrån de lokala förutsättningarna. Vidare har Havs- och vattenmyndigheten under år 2016 föreslagit nya bindande regler för små avloppsanläggningar.

Vad gäller dricksvattnet i Sörmedsjöns vattenförening anser kommunen att vattnet uppnår ställda kvalitetskrav med god tillgång, vilket också länsstyrelsen själv hävdar. Området bedöms inte heller vara föremål för betydande nya exploateringar inom överskådlig tid.

Sammantaget anser kommunen att länsstyrelsen saknar tillräckligt med underlag som stödjer ett föreläggande avseende ett så stort område som södra Orsa, i en liten kommun som Orsa. Dessutom är det olyckligt att föregripa de insatser som avses genomföras med anledning av kommunens nyligen fastställda va-plan. Föreläggandet får en prejudicerande verkan i förhållande till övriga områden i Orsa kommun som har enskild va-försörjning. Till detta kan läggas att det inte är klarlagt att avgiftsskyldighet inträder, om vattenföreningen vill fortsätta att hantera vattenförsörjningen och påvisar att den klarar kraven. I beslut från Va-nämnden har förelägganden med bristfälliga underlag upphävts.

Vad gäller andrahandsyrkandet om *verksamhetsområde* överensstämmer det av kommunen yrkade området i stort med det prioriterade utbyggnadsområdet i va-planen. I planen gjordes noggranna avvägningar av behov och möjligheter att ordna vatten och avlopp i ett större sammanhang i södra Orsa.

Vad gäller andrahandsyrkandet om *tidplan* anförs följande. Motivet till kommunens ståndpunkt att utbyggnad ska vara klar tio år efter beslut om verksamhetsområde är att området är mycket omfattande och glest bebyggt (206 bebyggda fastigheter inom 330 ha), vilket kräver stora insatser för planering, projektering, lantmäteriförrättningar, dialog med fastighetsägare, upphandlingar och genomförande. Den sammanlagda investeringen för området bedöms uppgå till 40-60 miljoner kr. Utbyggnaden avses ske etappvis för att den ska kunna genomföras i en takt som en liten kommun kan klara av resursmässigt. Under de närmaste åren ska rutiner för genomförande av större utbyggnadsprojekt och finansieringsmodeller tas fram för att säkerställa att processen fungerar på ett tillfredsställande sätt. Kommunens yrkande stöds av 17 § lagen om allmänna vattentjänster som anger att huvudmannen får vänta med att utföra anläggnings- eller utbyggnadsarbeten om de behöver samordnas med andra arbeten och samordningen annars skulle väsentligen försvåras samt arbetena utförs i den ordning som följer av huvudmannens utbyggnadsplan.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har bestritt Orsa kommuns förstahandsyrkande.

Länsstyrelsen har accepterat del av andrahandsyrkandet, såvitt avser verksamhetsområde. Däremot har länsstyrelsen inte tillstyrkt att tidplanen flyttas fram till år 2028. Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Länsstyrelsens bedömning är att området behöver en långsiktig va-lösning. Beslutet om föreläggande har fattats på de uppgifter som inkommit i ärendet. Enligt de uppgifter som inkommit från miljönämnden har många fastigheter i området behov av att åtgärda det enskilda avloppet. Miljönämnden har bedömt området till att vara ett område i ett större sammanhang med behov av hållbar vatten- och avloppsförsörjning enligt 6 § lagen om allmänna vattentjänster. Länsstyrelsen har

varken skäl att bedöma området på annat sätt än vad miljönämnden gjort eller skäl att bedöma att miljönämndens uppgifter inte är tillräckligt utredda.

I den va-plan som Orsa kommun antagit har kommunen gjort bedömningen att Orsa södra har störst behov av att ordna vatten- och avloppsförsörjning. Kommunen har även gjort bedömningen att den ska fortsätta utreda området under de kommande tre åren, 2017-2020. Södra Lisselhed är ett stort område med många fastigheter. Det är också ett område med många enskilda avloppsanläggningar med varierande kvalitet. De uttjänta avloppen i området behöver åtgärdas men hur de bäst åtgärdas finns det många intressen och åsikter om i området, vilket inte är konstigt i ett så pass stort område. Här anser länsstyrelsen att det är av största vikt att arbetet med att åtgärda de uttjänta anläggningarna kommer i gång så fort som möjligt. För att det arbetet ska komma igång krävs att kommunen är tydlig i vad som gäller i området, så att fastighetsägare, kommun och miljönämnd tillsammans kan börja arbeta mot en långsiktigt hållbar lösning av va-frågorna i området. Därför anser länsstyrelsen att det är av stor vikt att kommunen fattar beslut om ett verksamhetsområde och att utbyggnaden inte drar ut på tiden.

DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse ska kommunen, enligt 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (nedan vattentjänstlagen),

1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och
2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

Av förarbetena till vattentjänstlagen kan inte, när det gäller skyddet för människors hälsa, utläsas några särskilda krav på olägenheternas omfattning eller på att den

allmänna va-anläggningen påtagligt ska minska dessa. Annorlunda förhåller det sig med miljöskyddsrekvisitet vars uppfyllnad enligt förarbetena (prop. 2005/06:78 s. 45) förutsätter att det kan förväntas att den allmänna va-anläggningen förhindrar eller åtminstone väsentligt motverkar påtagliga olägenheter för miljön (se t.ex. Va-nämndens beslut den 10 december 2013 i mål nr Va 540/12, BVa 94, den 30 juli 2015 i mål nr Va 288/13, BVa 77, och samma dag i mål nr Va 414/13, BVa 78).

Orsa kommun har beslutat om en va-plan för åren 2017-2020. När det gäller betydelsen av utbyggnadsplaner redovisades i förarbetena (prop. 2005/06:78 s. 69f) att eftersom huvudmannen enligt lagförslaget inte längre kommer att kunna bestämma verksamhetsområdet själv, kommer denne att behöva en större möjlighet att genomföra utbyggnaden efter sin egen planering. Huvudmannen ansågs därför böra ha rätt att följa en egen antagen plan för att ordna en allmän va-anläggning, så länge inte detta görs i syfte att förhåla genomförandet av ett beslut om verksamhetsområde. Huvudregeln om att den behövliga anläggningen ska komma till stånd snarast ansågs därför behöva kompletteras med en uttrycklig föreskrift om att arbetena får utföras i den ordning som följer av kommunens utbyggnadsplan. En bestämmelse härom finns i 17 § vattentjänstlagen. Bestämmelsen innebär att huvudmannen får vänta med att utföra nödvändiga anläggnings- eller utbyggnadsarbeten, om arbetena

1. behöver samordnas med andra arbeten och samordningen annars skulle väsentligen försvåras, och
2. utförs i den ordning som följer av huvudmannens utbyggnadsplan.

Bestämmelsen anses, trots den språkliga utformningen, innebära att det finns två oberoende grunder för anstånd med utbyggnaden (se Qviström, Vattentjänstlagen, andra upplagan, s. 102). En va-plan kan således vara tillräcklig för att motivera en viss utbyggnadsordning. Kommuners i 6 § vattentjänstlagen reglerade skyldigheter att ordna vattentjänster bör ses i detta ljus och hänsyn bör därför tas till befintliga planer (se t.ex. Va-nämndens beslut den 17 oktober 2012 i mål nr 99-101/11, BVa 64, och den 30 november 2012 i mål nr Va 75-76/11, BVa 84).

Länsstyrelsens beslut om föreläggande är meddelat med stöd av 51 § vattentjänstlagen. Enligt den bestämmelsen utövar länsstyrelsen tillsynen över att kommunen fullgör skyldigheten enligt 6 § att tillgodose behovet av vattentjänster. Länsstyrelsen får förelägga kommunen att fullgöra skyldigheten. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

I förarbetena till vattentjänstlagen (prop. 2005/06:78 s. 49f) fördes en diskussion om hur länsstyrelsens möjlighet att förelägga kommunen att vidta åtgärder förhåller sig till den kommunala självstyrelsen. Där anfördes bl.a. följande. Kommunens skyldighet att sörja för vattentjänster motiveras framför allt av skyddet för hälsan och miljön. Även om kommunala nämnder i stor omfattning utövar tillsyn med avseende på hälso- och miljöskyddet är detta skydd naturligtvis att anse som en riksangelägenhet. I en situation där kommunen ingenting gör, trots att förhållandena är sådana att en allmän va-anläggning behöver ordnas, måste det finnas en möjlighet för tillsynsmyndigheten, länsstyrelsen, att få till stånd nödvändiga åtgärder.

Underlag för länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen har som underlag för sitt beslut bl.a. haft ett yttrande från Miljönämnden i Orsa kommun daterat den 15 mars 2017. Av yttrandet framgår att miljökontoret har genomfört en inventering av de uppgifter som finns i kontorets ärendesystem Ecos vad gäller avloppssituationen. Resultatet av inventeringen har redovisats i två bilagor (bilaga 6 och bilaga 7 till miljönämndens yttrande). Av redovisningen framgår att det finns 294 fastigheter med bostadshus i urvalsområdet ”Södra Orsa”. Av dessa har 17 procent nyare tillstånd för avlopp (från år 1987 och senare), 10 procent äldre tillstånd, 30 procent är utan tillstånd och beträffande 37 procent finns det ingen uppgift. 6 procent har kommunalt avlopp. Det finns 154 fastigheter med minst en permanentboende. 47 procent av dessa har en anläggning med slamskiljare dimensionerad för WC eller slutna tank eller torrlösning, 21 procent har tvåkammarsbrunn eller enklare anläggning och beträffande 25 procent finns det ingen uppgift. 7 procent har kommunalt avlopp. Miljönämnden har utifrån

dessa uppgifter dragit slutsatsen att en stor del av avloppsanläggningarna i området behöver förnyas.

Miljönämnden har i yttrandet också anfört bl.a. följande. Det är förhållandevis täta jordarter i området närmare sjön medan det längre från sjön är sprickig berggrund. Det är även högt grundvatten i området. Detta medför svårigheter att anlägga enskilt avlopp. I området finns två offentliga badplatser och ett antal mindre ”privata” badplatser längs Orsasjöns strand. Området runt Holen är ganska odlingsintensivt vilket medför viss lokal påverkan av gödande ämnen. Norr om Holen ligger Natura 2000-området Lindänget där ett av hoten är övergödning.

Av miljönämndens yttrande framgår vidare att de flesta invånarna i de södra byarna i Orsa får sitt dricksvatten från Sörmedsjöns vattenledningsförening. I en bilaga till yttrandet (bilaga 4) har redovisats resultat från föreningens dricksvattenprover enligt fastställt program för åren 2011-2017. Enligt redovisningen har 10 av 23 mikrobiologiska prover visat ”tjänligt med anmärkning” och övriga 13 ”tjänligt”. 2 av 17 kemiska prover har visat ”tjänligt med anmärkning” och övriga 15 ”tjänligt”. I yttrandet har också uppgetts att föreningen vid flertalet tillfällen inte följt de tidigare undersökningsprogrammen.

Sörmedsjöns vattenledningsförening har i ett yttrande till länsstyrelsen den 10 april 2017 anfört bl.a. följande. Området försörjs med vatten från två vattenverk. Vattnet tas ur två djupborrade hål vid varje vattenverk. Vattnet har vid några tillfällen fått bedömningen ”tjänligt med anmärkning” vilket har föranlett nya provtagningsrutiner. Det sista kvartalet har gett bedömningen ”tjänligt” så de känner ingen oro beträffande vattenkvaliteten. Tillgången på vatten är god, men nuvarande ledningsnät klarar inte några större ökningar utan ombyggnad.

Orsa kommuns va-plan

Som framgått ovan har Orsa kommun antagit en va-plan för åren 2017-2020. Planen har tagits fram genom förvaltningsövergripande arbete samt politiska diskussioner och ska revideras vart fjärde år. Huvudsyftet med planen har angetts vara att

säkerställa att invånare och besökare i kommunen har bra dricksvatten och ett omhändertagande av avloppsvatten som säkerställer en god livsmiljö. Kommunen vill med planen skapa sig en egen planering för att förvalta och utveckla kommunens försörjning av vatten och avlopp. Planen stödjer kommunens samhällsutveckling och medför att de hälso- och miljökrav som ställs på dricksvatten och avloppshantering kan prioriteras så att största möjliga nytta ges för de ekonomiska insatser som kommer att behövas. Planen samordnar planeringen från kommunens olika förvaltningar och kommunala bolag. Planen är också ett viktigt verktyg för att informera och kommunicera med invånare i kommunen gällande försörjningen av vatten och avlopp.

Vad särskilt gäller delar av södra Orsa (Holen, Vångsgärde, Lisselhed och Lunden) har detta område bedömts vara det mest prioriterade för att under den första planperioden utreda förutsättningarna för att ordna en långsiktigt hållbar va-försörjning. Kommunen har konstaterat att området kan uppfylla kriterier för kommunal utbyggnadsskyldighet men vill klarlägga förutsättningarna för detta innan ställning tas, senast vid nästa revidering av va-planen. Utredningen ska omfatta såväl status som förutsättningar att ordna lokala lösningar och avses ske i samråd med Sörmedsjöns vattenledningsförening och berörda fastighetsägare. För ändamålet ska tillsättas en va-rådgivningsresurs som kan vara ett stöd i arbetet med att studera alternativa lösningar. Resursen är inte avsedd för att stödja enskilda fastigheters behov, men stöd kan ges för att bilda föreningar.

Ansvar för att klarlägga förutsättningarna för framtida va-försörjning i södra Orsa ska enligt planen ligga hos en va-plangrupp. Denna grupp ska i övrigt planera, samordna och följa upp va-planen. Gruppen ansvarar även för att initiera nästa revidering av va-planen. Gruppen ska bestå av ansvariga tjänstemän från kommunledningskontoret, det kommunala driftbolaget Nodava AB, miljökontoret och plankontoret. Vidare ska det finnas en politisk styrgrupp som ska utgöra en samrådspart till va-plangruppen i strategiska ställningstaganden och vägval samt vara beredande i ärenden som behöver beslutas i kommunstyrelse och kommunfullmäktige.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Av utredningen framgår att det i och för sig skulle kunna föreligga en skyldighet för kommunen enligt 6 § vattentjänstlagen att ordna vatten- och avloppstjänster i delar av södra Orsa. Detta har också kommunen konstaterat i sin va-plan. I det underlag som legat till grund för länsstyrelsens beslut om föreläggande har dock inte framkommit att nuvarande situation skulle innebära några konkreta hälsorisker, i vart fall inte några akuta sådana. Domstolen har därvid beaktat vad som anförts om provtagningen på det dricksvatten som Sörmedsjöns vattenledningsförening tillhandahåller. Inte heller har framkommit att det skulle föreligga några påtagliga olägenheter för miljön. Det är därför oklart om förutsättningarna för kommunal skyldighet att ordna vatten- och avloppstjänster enligt 6 § vattentjänstlagen faktiskt är uppfyllda.

Kommunen har i va-planen tagit ställning till hur det fortsatta arbetet när det gäller va-försörjningen i södra Orsa ska bedrivas. Domstolen uppfattar att planen är väl genomarbetad, att den motiveras av sakliga skäl och att den inte är framtagen i förhållningssyfte. Särskilt kan framhållas vikten av att eventuella beslut om verksamhetsområde och tidplan för ordnande av allmän va-anläggning grundas på ett gediget underlag innefattande inventering av befintliga anläggningar genom platsbesök och samråd med berörda fastighetsägare m.fl. Underlaget behövs för att verksamhetsområdet ska få en lämplig utformning och att tidplanen för utbyggnaden ska bli väl avvägd. Det är också angeläget att beslut om prioriteringar är väl underbyggda så att tillgängliga resurser läggs där behoven från miljö- och hälsoskyddssynpunkt är som störst. Som angetts i de rättsliga utgångspunkterna ovan ska hänsyn tas till befintliga va-planer vid tillämpningen av 6 § vattentjänstlagen.

Länsstyrelsens möjlighet att utfärda ett föreläggande med stöd av 51 § vattentjänstlagen bör endast användas om kommunen agerar eller underlåter att agera på ett sådant sätt att ett ingripande är påkallat, vilket även framgår av ovan redovisade förarbetsuttalanden. Mot bakgrund av vad som anförts om behoven av

att ordna allmänna vatten- och avloppstjänster i det aktuella området och kommunens hantering av frågorna i va-planen bedömer domstolen att det inte har förelegat tillräckliga skäl för länsstyrelsen att utfärda ett föreläggande på sätt som skett. Beslutet om föreläggande ska därför upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3 (DV427)

Överklagande senast den 15 februari 2018. Prövningstillstånd krävs.

Magnus Hjort

Ulrika Haapaniemi

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Magnus Hjort och tekniska rådet Ulrika Haapaniemi.

Ink 2017-07-03

M 3819-17
4Beslut Akt..... 1 (5)
2017-06-08 Aktbil..... Dnr:567-12785-2016

Miljöenheten
Anna Lonevall
Direkt 010-22 50 296
anna.lonevall@lansstyrelsen.se

Orsa kommun
Box 23
794 21 Orsa

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 3

INKOM: 2017-07-03
MÅLNR: M 3819-17
AKTBIL: 4

Föreläggande att bilda verksamhetsområde avseende Lisselhed med omnejd i Orsa kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att förelägga Orsa kommun att

- senast den 1 september 2018 besluta om verksamhetsområde för de södra byarna inom vilket en allmän dricks- och spillvattenanläggning ska ordnas och där fastigheterna inom markerat område i bilaga 1 minst ska ingå. Beslutet, med tillhörande karta över det beslutande verksamhetsområdet ska omgående skickas till Länsstyrelsen för kännedom.
- senast den 31 december 2022 ordna allmän dricks- och spillvattenanläggning för ovan bestämda verksamhetsområde.

Beskrivning av ärendet

Den 16 november 2016 mottog Länsstyrelsen en skrivelse från fastighetsägare i området Lisselhed samt de södra byarna i Orsa. Fastighetsägarna har reagerat på att det i vissa samfällda diken luktar avlopp under delar av året. Diket mynnar ut vid en välbesökt badplats i Orsasjön. Avloppsanläggningarna i området är av varierad kvalitet och det kommer krävas insatser för att säkerställa en god försörjning av vatten och avlopp. Fastighetsägarna tycker att det är alldeles för lång tid att vänta 10 år innan någonting händer i området avseende vatten och avlopp. Därför vill fastighetsägarna att Länsstyrelsen aktivt ingriper i frågan och förelägger kommunen om att inrätta ett verksamhetsområde. Området består av ca 300 bebyggda fastigheter varav ungefär hälften är permanentbostäder.

Miljönämndens inventering av avloppsanläggningarna i området visar på att en stor del av anläggningarna behöver förnyas. I området närmare sjön är det förhållandevis täta jordarter medan områden längre från sjön består mer av sprickig berggrund. Området har dessutom även ett högt grundvattentillstånd. De flesta invånarna i de södra byarna i Orsa får sitt dricksvatten från Sörmedsjöns vattenledningsförening. Sedan 2011 har analysresultat för den provtagning som gjorts på dricksvattnet visat på att det funnits problem med bakterier i dricksvattnet hos användare, vilket är anmärkningsvärt då

mikrobiologisk rening sker av vattnet. UV-lampor finns på båda vattenverken men trots det finns halter av bakterier kvar hos abonnenterna. Enligt miljönämnden har den provtagning av dricksvattnet som ska ske enligt fastställt undersökningsprogram inte fungerat tillfredsställande. Miljönämnden i kommunen anser att byarna i södra Orsa är ett område i större sammanhang med behov av hållbar vatten- och avloppsförsörjning enligt 6 § Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (nedan kallad vattentjänstlagen). I samband med framtagandet av kommunens va-plan gjordes bedömningen att de södra byarna (Lisselhed, södra Lisselhed, Näset, Holen, Vångsgårde, Slättberg och Stackmora) hade störst behov utav vatten- och avloppsförsörjning i ett större sammanhang.

Sörmedsjöns vattenledningsförening försörjer ca 250 fastigheter i södra Orsa. Området försörjs med vatten från två vattenverk och vattnet tas från två djupborrhål vid varje vattenverk. Tillgången på vatten är god. Nuvarande ledningsnät klarar inte några större ökningarna utan ombyggnad. Vattnet har vid några provtagningstillfällen fått bedömningen "tjänligt med anmärkning". Efter att ha infört nya provtagningsrutiner bedöms vattnet nu vara tjänligt.

Orsa kommun har nyligen antagit en plan som säger att det behövs ytterligare klargöranden avseende förutsättningar för vatten och avloppsförsörjningen i området. I det fall Länsstyrelsen förelägger kommunen att inrätta ett verksamhetsområde för "södra Orsa" önskar kommunen att utbredningsområdet har samma utbredning som Sörmedsjöns vattenförening. En utbyggnad bör ske etappvis med hänsyn till Orsa kommun och va-kollektivets storlek samt det faktum att de strategiska investeringarna, förutom utbyggnaden, sannolikt blir kännbara och måste hinna hanteras och finansieras. Av kommunens skiss i området skulle området kunna delas in i 8 olika etapper varav området där de klagande har sina fastigheter skulle kunna prioriteras som etapp 3. Särskild hänsyn måste tas till vattenledningsföreningens beslut om fortsatt existens, för att säkerställa vattenförsörjningen i en eventuell övergångsperiod. Kommunen önskar ha en genomförandetid på 10 år för hela södra Orsa.

Motivering till beslutet

Behovet av att lösa vatten- och avloppsfrågan i ett större sammanhang uppstår när det finns risker för människors hälsa och/eller miljö till följd av exempelvis dåligt fungerande avloppsanläggningar och förorenade dricksvattentäkter. Om avloppsanläggningarna inte uppfyller lagens krav måste det först utredas om de kan åtgärdas genom tillsyn enligt miljöbalken. Behov av en samlad lösning ur hälsoskyddsperspektivet föreligger då enskilda lösningar inte är tekniskt/ekonomiskt möjliga att åstadkomma ur ett långsiktigt hållbart

perspektiv. Det är inte nödvändigt att det finns en överhängande eller faktisk risk just nu från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt enligt 6 § vattentjänstlagen för att kommunen ska vara skyldig att ordna vattentjänster.

Länsstyrelsen har därmed att bedöma om miljö- och hälsoskyddsproblemen eller risken för att dessa är av den grad och om området har ett sådant problem att det finns behov av en allmän anläggning. Miljönämnden i kommunen har inventerat och bedrivit tillsyn i området och skaffat sig en helhetsbild över området. Miljönämnden i kommunen anser att byarna i södra Orsa, inkluderat Näset och södra Lisselhed är ett område med behov av vatten- och avloppsförsörjning i ett större sammanhang. Länsstyrelsen har inte skäl att göra någon annan bedömning än nämnden i denna sak.

Det slutgiltiga verksamhetsområdet som Länsstyrelsen förelägger kommunen om att inrätta överensstämmer i stort med både kommunens och miljönämndens förslag. Länsstyrelsen har lagt till två mindre områden norr om Holen för att binda ihop det nya verksamhetsområdet med det befintliga verksamhetsområdet. Ytterligare ett mindre område i södra Lisselhed är tillagt för att få en helhet i området. Även om Bredå och udden vid Näset inte är bebyggda idag anser Länsstyrelsen att de områdena ska ingå i det nya verksamhetsområdet för att binda ihop områden och skapa tydlighet, se bilaga 2.

Länsstyrelsen bedömer att den nuvarande vattenförsörjningen i området inte är hållbar på lång sikt. För ett så pass stort område med så många fastigheter är den långsiktiga mest hållbara lösningen att kommunen även ansvarar för vattenförsörjningen i området.

Med hänsyn till att många av de enskilda anläggningarna i området inte uppfyller dagens krav samt tydligheten jämt mot fastighetsägare i området anser Länsstyrelsen att området behöver få till en allmän va-försörjning tidigare än om tio år. Däremot har Länsstyrelsen förståelse för att utbyggnaden kan behöva ske etappvis och ger därför kommunen fem år på sig innan hela området ska vara försörjt med va-tjänster. För tydligheten utåt till berörda fastighetsägare anser Länsstyrelsen att verksamhetsområdet ska vara fastställt senast 1 september 2018.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Av 6 § vattentjänstlagen framgår, att om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen bestämma det verksamhetsområde inom vilket

vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas och se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

Enligt 51 § vattentjänstlagen utövar länsstyrelsen tillsyn över att kommunen fullgör skyldigheten enligt 6 § att tillgodose behovet av vattentjänster. Länsstyrelsen får förelägga kommunen att fullgöra skyldigheten. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Du kan överklaga beslutet

Detta beslut kan endast överklagas av Orsa kommun. Övriga berörda i ärendet, till exempel boende i området, kan inte överklaga beslutet. För mer information, se bilaga 3.

De som deltagit i beslutet

Beslutet har fattats av funktionssamordnare Anna Myrtin med miljöhandläggare Anna Lonevall som föredragande.

Anna Myrtin

Funktionssamordnare

Anna Lonevall

Miljöhandläggare

Bilagor

1. Karta över de områden som minst ska ingå i ett verksamhetsområde
2. Karta med Länsstyrelsens förelagda område, samt Orsa kommuns och miljökontorets prioriterade verksamhetsområden
3. Besvärshänvisning

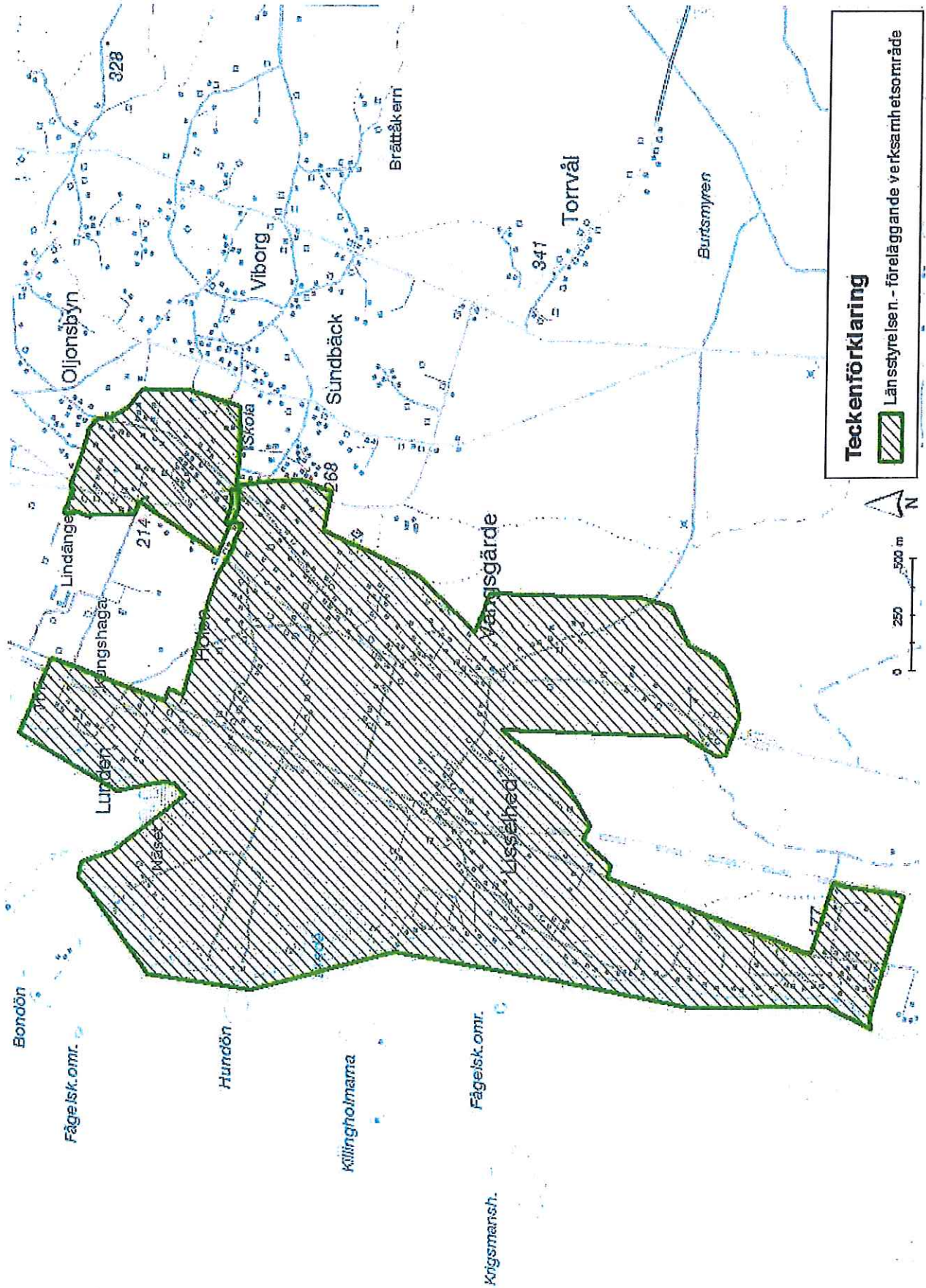
Kopia till:

Kjell Berner, Lövvägen 29, 794 92 Orsa

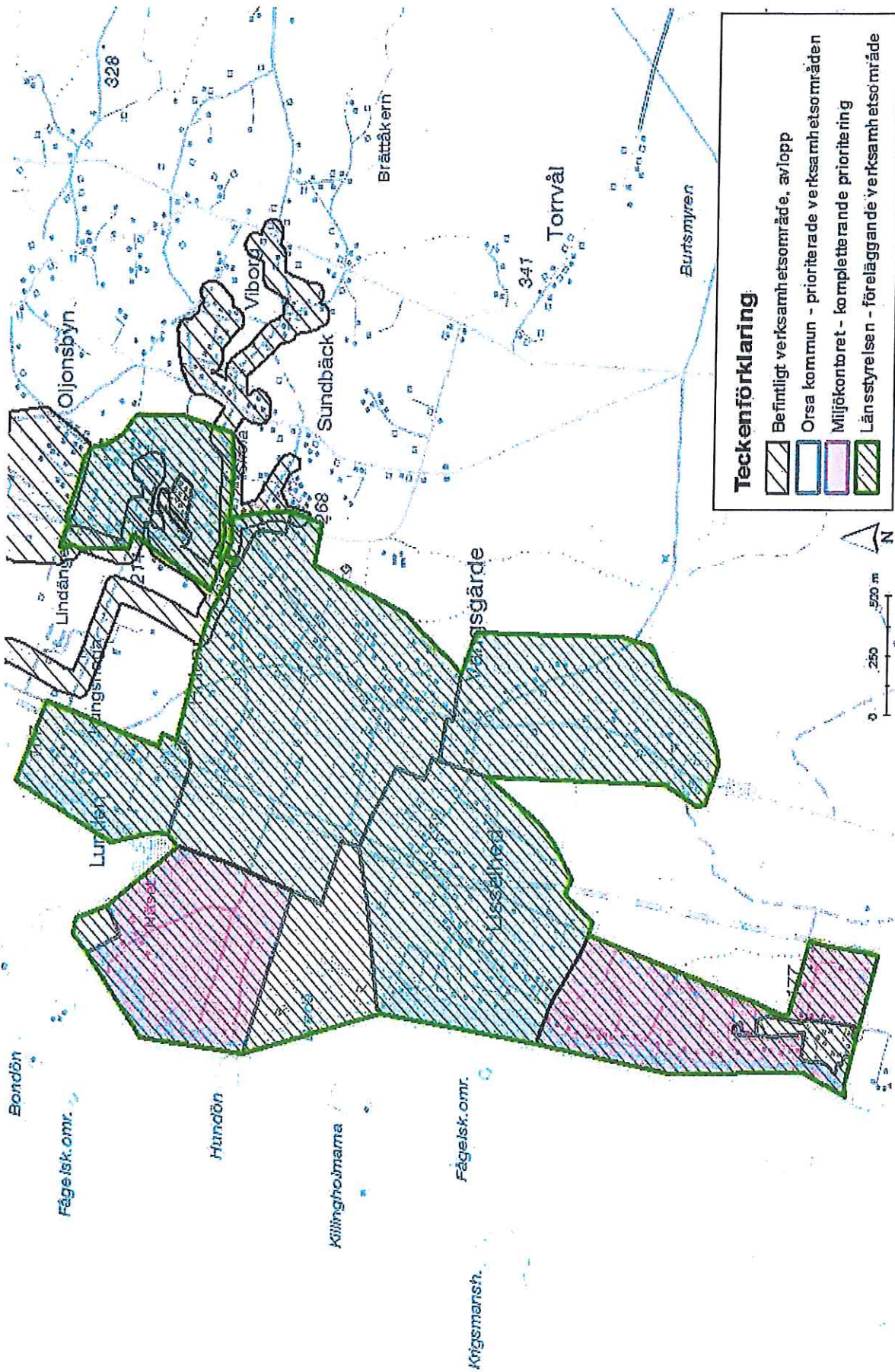
Miljönämnden i Mora Orsa, Box 23, 974 23 Orsa

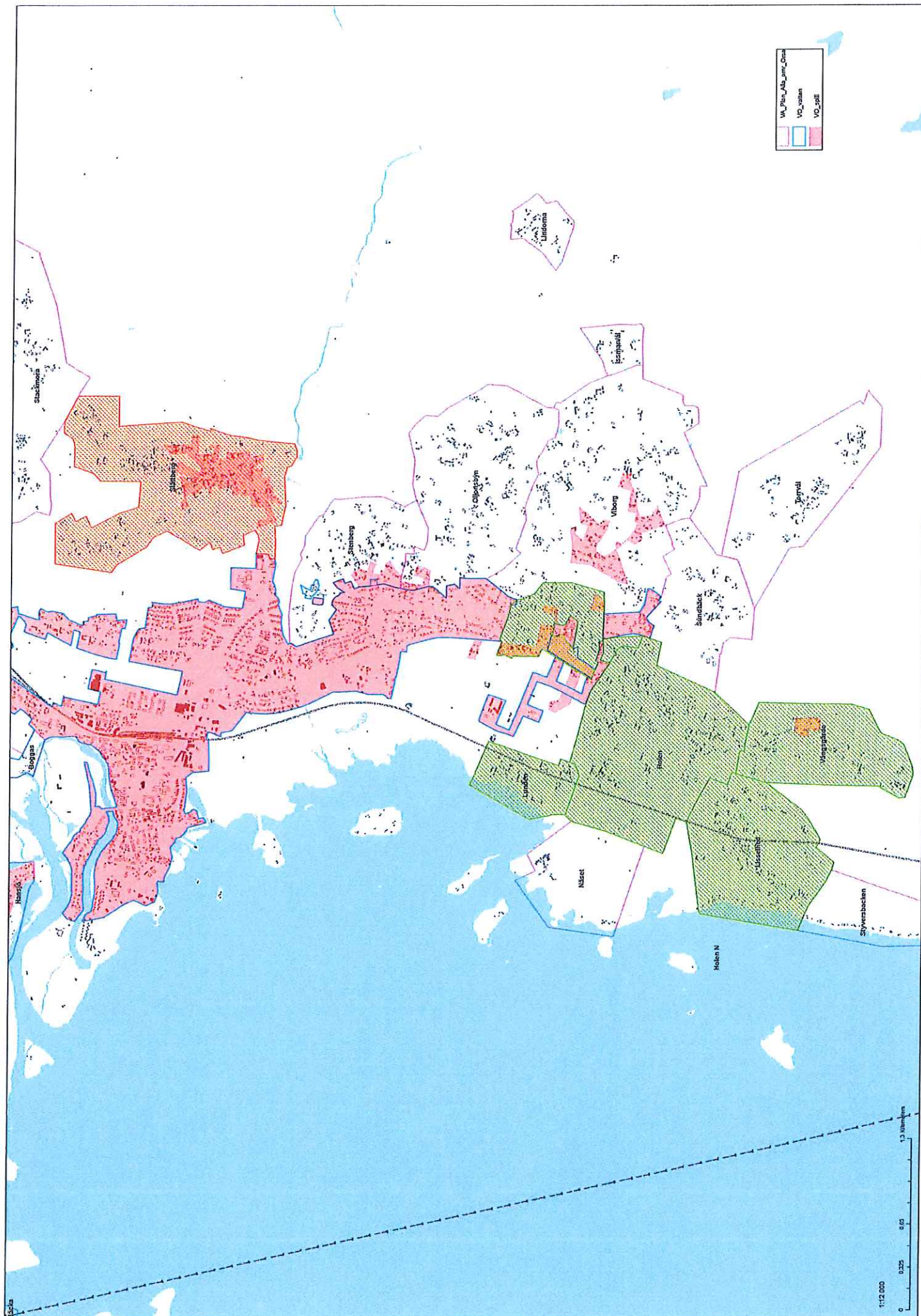
Sörmedsjöns vattenledningsförening c/o Lennart Eriksson, Lisselhedsgatan 17,
794 92 Orsa

Bilaga 1

Bilaga 2

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.